

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta "Ehdotus – Neuvoston asetus maataloustuotteita koskevista tiedotus- ja myyminenestämistoimista kolmansissa maissa annetun asetuksen (EY) N:o 2702/1999 ja maataloustuotteita koskevista tiedotus- ja menekinedistämistoimista sisämarkkinoilla annetun asetuksen (EY) N:o 2826/2000 muuttamisesta"

KOM(2004) 233 lopullinen – 2004/0073 CNS

(2005/C 120/08)

Euroopan unionin neuvosto päätti 21. huhtikuuta 2004 Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 36 ja 37 artiklan nojalla pyytää Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunnon edellä mainitusta aiheesta.

Asian valmistelusta vastannut "maatalous, maaseudun kehittäminen, ympäristö" -erityisjaosto antoi lausuntonsa 21. syyskuuta 2004. Esittelijä oli Leif E. **Nielsen**.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 27.–28. lokakuuta 2004 pitämässään 412. täysistunnossa (lokakuun 27. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 171 ääntä puolesta ja 1 vastaan 6:n pidättyessä äänestämästä.

1 Tausta

1.1 EU osallistui unionin ja sen ulkopuolisten maiden maataloustuotteiden tiedotuskampanjojen ja menekinedistämistoimien rahoitukseen vuoteen 1999 saakka erilaisten markkinajärjestelmien puitteissa. Alakohtaiset säännökset korvattiin sittemmin laaja-alaisemmalla strategialla. Tämä tehtiin asetuksella (EY) N:o 2702/1999, joka koskee toimia EU:n ulkopuolissa maissa, ja asetuksella N:o 2826/2000, joka puolestaan koskee sisämarkkinoita, ja tarkoitus oli tukea jäsenvaltioiden ja yritysten omia menekinedistämistoimia. Mikäli ensin mainitun asetuksen voimassaoloaikaa ei jatketa, se lakkaa olemasta voimassa vuoden 2004 lopussa. Asetuksissa mainitun vaatimuksen mukaisesti komissio laati maaliskuussa 2004 yksityiskohtaisen selvityksen asetusten soveltamisesta ja teki ehdotuksia toimien yksinkertaistamiseksi ja parantamiseksi.

1.2 Sellaiset EU:n sisäiset ongelmat kuin hullun lehmän tauti, dioksiini ja listeria ovat korostaneet tarvetta vahvistaa luottamusta eurooppalaisiin elintarvikkeisiin ja lisätä valvontajärjestelmistä tiedottamista elintarvikkeiden laadun ja jäljitettävyyden takaamiseksi. Siksi pidetään erityisen tärkeänä tiedottaa elintarvikkeiden laadun, turvallisuuden, merkinnän, jäljitettävyyden, suojattujen maantieteellisten merkintöjen, alkuperämerkintöjen, erityisluonnetta koskevan todistuksen sekä luonnonmukaisen ja integroidun tuotannon varmistamista koskevasta lainsäädännöstä niin, että eurooppalaisten tuotteiden imagoa voidaan parantaa kuluttajien silmissä.

1.3 Unionin ulkopuolisissa maissa järjestelmän tarkoituksena on samoin tiedottaa EU:n pyrkimyksistä varmistaa sellaisten tuotteiden laatu, turvallisuus ja ominaisuudet, jotka liittyvät tiettyihin alueisiin. Niin ikään pyritään tiedottamaan vaatimuksista luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden laadun takaamiseksi. Sekä EU:ssa että sen ulkopuolella järjestetään valituskampanjoita, PR-toimintaa, menekinedistämistä ja mainostapahtumia sekä osallistutaan messuille ja näyttelyihin. Ne voivat valmistaa

maaperää kansallisille ja yksityisille kampanjoille, joiden tarkoituksena on lisätä omien tuotteiden markkinaosuutta.

1.4 EU:n osuus menekinedistämishajelmista on yleensä 50 %. Asianomaiset toimialakohtaiset yhteenliittymät maksavat 30 % ja jäsenvaltiot 20 %, mikä voi molempien osalta tapahtua veronluonteisten maksujen muodossa. Jäsenvaltioiden menot katsotaan tukitoimenpiteeksi, ja ne korvaa komissio.

1.5 Asianomaisten eurooppalaisten tai kansallisten organisaatioiden on itse tehtävä ohjelma-aloitteita, ja ohjelmien hallinnoinnista, valvonnasta ja maksusuorituksista vastaavat taas jäsenvaltiot. Eurooppalaisen ulottuvuuden varmistamiseksi etusija annetaan ohjelmille, joiden aloitteentekijöinä on vähintään kaksi jäsenvaltiota ja ammattialajärjestöä. Hallinnollisten sääntöjen ja menettelyjen erilaisuuden sekä tiettyjen jäsenvaltioiden kiinnostuksen puutteen vuoksi ohjelmien toteutuksessa kohdataan kuitenkin monenlaisia vaikeuksia. Kokonaisuutena katsoen ohjelmien koordinointi, valvonta ja hallinnointi vaatii asianomaisilta ehdotuksen tekijöiltä kohtuuttoman paljon aikaa ja resursseja.

1.6 Ehdotuksilla pyritään vähentämään monimutkaisten menettelyjen ja byrokratian aiheuttamia haittoja, kuten komission selvityksessä tarkemmin mainitaan. Muutoksien tarkoituksena on niin ikään varmistaa, että ohjelmiin saadaan entistä enemmän sellaista konkreettista sisältöä, jolla on todellista eurooppalaista merkitystä.

2 Yleistä

2.1 Yhteisen maatalouspolitiikan uudistus ja kilpailun kärjistyminen markkinoilla on saanut aikaan järjestelmän uudistamistarpeen. Kilpailevien maiden tuki valituskampanjoille ja menekinedistämistoimille antaa oikeutuksen järjestelmän jatkamiselle sekä EU:ssa että sen ulkopuolella.

2.1.1 Järjestelmää on kuitenkin huomattavasti yksinkertaistettava ja parannettava. Komissio on kuullut yrittäjäjärjestöjä ja muita asianosaisia ja kuulemisen perusteella laatinut perusteellisen selvityksen järjestelmän uudistamisesta. Komission ehdotuksen tarkoituksena on yksinkertaistaa hallinnollisia menettelyjä niin, että järjestelmä saadaan toimimaan mahdollisimman tarkoituksenmukaisesti.

2.2 Kuten komissio huomauttaa, vielä on liian aikaista arvioida uuden järjestelmän tuloksia. Sitä ryhdyttiin toteuttamaan asteittain vasta vuonna 2001 EU:n ulkopuolisten maiden ja vuonna 2002 sisämarkkinoiden osalta. Vuosi 2003 oli ensimmäinen, jolloin järjestelmää sovellettiin kokonaisuudessaan. Siksi on komission ehdotuksen mukaan aiheellista laatia vuoden 2006 lopussa vielä yksi selvitys, jossa analysoidaan, miten järjestelmä on toiminut sen uudistamisen jälkeen ja jossa lisäksi voidaan arvioida järjestelmän soveltamista EU:n uusissa jäsenvaltioissa.

2.3 Monille organisaatioille alkavat järjestelmän säännökset ja hallinnolliset vaatimukset olla tuttuja vasta nyt. Komissio huomauttaakin, että eurooppalaisesta näkökulmasta tarkastellen eräillä ohjelmaehdotuksilla on ollut vain rajallista merkitystä. Siksi on panostettava entistä enemmän niin laajoihin ohjelmiin, että niillä on merkitystä EU-yhteyksissä. Samoin on taattava kansallisten ja EU:n toimien välinen synergia.

2.4 Varsinkin nyt laajentumisen jälkeen on EU:ssa avoimuuden vuoksi yleisesti pyrittävä laatimaan mahdollisimman yksinkertaisia sääntöjä. Sisäisten ja ulkoisten ohjelmien erilaisista päämääristä ja sisällöistä huolimatta jako kahteen järjestelmään on historiallisesti perusteltavissa. Jotta järjestelmää voitaisiin entisestään yksinkertaistaa, asetukset on kuluttajaystävällisyyden vuoksi ensi tilassa koonnettava. Suurin osa säännöksistä on yhtäläisiä, ja niiden väliset erot eivät useinkaan ole perusteltavissa. Nyt käsiteltävänä olevien asetusten muutosehdotukset ovat myös yhtäläisiä ohjelmaehdotusten, päätöksenteon ja valvonnan osalta.

2.5 Maaseudun kehittämistä koskeissa säännöksissä myönnetään lisäksi tukea maataloustuotteista ja elintarvikkeista tiedottamiselle sekä niiden menekinedistämiskampanjoille ja mainonnalle. Säännösten muotoilu vaihtelee verrattuna nykyiseen järjestelmään. Huolimatta siitä, että järjestelmän eri käyttöaloihin on saatu viime aikoina enemmän selvyttä, komission olisi jo tässä vaiheessa pitänyt arvioida mahdollisuuksia poistaa kyseiset päällekkäisyydet. Niinpä pohdintaa ei ole syytä enää lykätä tuonnemmaksi, kuten komissio ehdottaa.

2.6 EU:n osarahoitusta on jatkettava entiseen tapaan, ja EU:n laajentumisen sekä tulevien tarpeiden vuoksi budjettimäärärahoja on lisättävä. Järjestelmän avulla voidaan täten osaltaan vaikuttaa eri tuotealojen sisämarkkinoiden luomiseen ja

yhdentämiseen ottamalla huomioon tuotteiden vaihtelevuus ja gastronominen monimuotoisuus. Euroopan ammattialajärjestöjen on siis toteutettava entistä suuremmassa määrin sellaisia tiedotuskampanjoita, joissa valistetaan tuotteiden laadusta ja EU:n kuluttajien erilaisista mieltymyksistä. EU:n ulkopuolisilla markkinoilla vientituista on luovuttava vähitellen ja samanaikaisesti on asetettava etusijalle sellaiset tehokkaat ohjelmat, joiden toteuttamiseksi on olemassa reaalisia mahdollisuuksia.

2.7 Järjestelmän rajallinen hyödyntäminen EU:n ulkopuolisilla markkinoilla johtuu eritoten vaatimuksesta, että ohjelmien on koskettava vain yleisluonteisia kampanjoita. Siksi käy niin, että ammattialajärjestöjen tärkeimmät jäsenryitykset suhtautuvat useissa tapauksissa ohjelmiin varauksellisesti eivätkä osallistu niiden rahoitukseen. Laatumerkinnälle ja samalla yksittäisille yrityksille ei myönnetä tukea, mutta jos halutaan, että toimilla on selvä vaikutus vientimarkkinoihin, komission on osoitettava tiettyä joustavuutta kampanjoissa ja vastaavissa toimissa hyväksymällä kohtuullinen määrä laatumerkintöjä yhdennettynä osana yleisluonteista kampanjaa niin, että kampanjan sanoman ja markkinoilla olevien tuotteiden välille voidaan luoda yhteys. Komission on pyrittävä soveltamaan yleinen yksittäiseen sekä luotava näin yhteisvaikutuksia. Tällä ei sinänsä ole vaikutusta kampanjan sanomaan mutta myötävaikuttaa siihen, että ostajat ja asiakkaat voivat ylipäänsä käytännössä löytää johonkin tiettyyn kampanjaan sisältyvät tuotteet. Huomiota kiinnitetään samoin yhä enemmän EU:n tuotteiden alkuperään. Jos kaupalliset merkit jo hallitsevat tietyillä markkinoilla, EU:n menekinedistämistoimien tuottama lisäarvo on rajallinen, koska yksityiset merkit pyrkivät siinä tapauksessa määrätietoisesti lisäämään markkinaosuuksiaan mittavin mainosbudjetein.

2.8 Jäsenvaltioiden ja yrittäjäjärjestöjen välisiä rahoitusosuuksia ei ole syytä muuttaa. Ongelmana on, että tietyt jäsenvaltiot osoittavat vähäistä kiinnostusta rahoitukseen osallistumiseen tai katsovat, että niillä ei ole mahdollisuuksia täyttää osarahoitusvaatimuksia. Täten asianomaiset yrittäjäjärjestöt eivät pysty hyödyntämään järjestelmiä, paitsi jos rahoitus tapahtuu veronluonteisten maksujen muodossa. Hallinnon yksinkertaistamiseksi monivuotisten ohjelmien nykyisistä asteittain vähenevistä rahoitusosuuksista on luovuttava ja EU:n osuuden on oltava 50 %.

2.9 Veronluonteisten maksujen hyväksyntä rahoituslähteeksi merkitsee sitä, että tietyt organisaatiot kattavat rahoituksesta todellisuudessa jo 50 %. Tämä mahdollisuus on säilytettävä, mutta jäsenvaltioiden pakollista 20 %:n osuutta on vastaavasti joustavoitettava niin, että maat voivat tapauskohtaisesti ratkaista, minkä suuruista rahoitusta ne haluavat kullekin ohjelmalle myöntää. Asianomaisen järjestön vähimmäisosuus on kuitenkin määriteltävä, ja se voisi olla esim. 20 %.

2.10 ETSK:n mielestä on oltava mahdollista tukea kukkien ja koristekasvien myyminen edistämistoimia EU:n ulkopuolisten maiden markkinoilla samalla tavalla kuin sisämarkkinoillakin.

2.11 Valtiontukea koskevien perustamissopimuksen määräysten soveltaminen silloin, kun on kyse järjestelmän mukaisesta jäsenvaltioiden rahoitustuesta, on hallinnollinen rasite, eikä sillä ole asiallista perustetta. Ehdotetun ilmoitusvelvoitteesta poikkeamisen olisi täten pitänyt olla voimassa alusta lähtien samalla tavalla kuin maaseutua koskevassa järjestelmässä.

2.12 Mahdollisuus vahvistaa tukikelpoisille ohjelmille vähimmäis- ja enimmäistalousarvio on asianmukainen ratkaisu, kun otetaan huomioon hallinnolliset rasitteet ja asianomaisia markkinoita koskevien pienehköjen ohjelmien suuri määrä ja minimaalinen vaikutus. Onkin välttämätöntä asettaa etusijalle sellaiset ohjelmat, joiden pituus ja talousarvio ovat sitä luokkaa, että niiden vaikutus on entistä paremmin taattu.

2.13 EU:ssa tuotettujen luomutuotteiden osalta on välttämätöntä, että kansalliset ja yksityiset sertifiointi- ja valvontajärjestelmät sisällytetään niin pitkälti kuin mahdollista EU:n yhteiseen luomutuotteiden järjestelmään. Tällainen kehitys on jo käynnissä, ja sitä on mahdollisimman paljon tuettava tiedotuskampanjoin, jotta luomutuotteille voidaan luoda varsinaiset sisämarkkinat ja korvata kansalliset ja yksityiset järjestelmät. EU:n ulkopuolisissa maissa toteutetuilla EU:n luomutuotekampanjoilla on tähän asti ollut vain vähäinen vaikutus. Luomutuotteiden sisämarkkinoiden aikaansaaminen on edellytys näiden tuotteiden markkinoinnille EU:n ulkopuolisissa maissa. Lisäksi on otettava huomioon esim. EU:n ja USA:n järjestelmien vastavuoroista tunnustamista koskevat ongelmat.

3 Erityistä

3.1 On harkittava, onko jäsenvaltioiden ja komission sisäistä työn- ja vastuunjakoa mahdollista jatkaa ehdotettua pidemmälle. Tilanne on sama puhuttaessa sääntöjen laatimiseen sekä ohjelmien valitsemiseen, toteutukseen, seurantaan ja valvontaan osallistuvien lukuisien komiteoiden ja muiden elimien toiminnan yksinkertaistamisen ja vastuunjaon selventämisen tarpeesta. Toimintaa ehdotetaan edelleen laajennettavaksi perustamalla tilapäisiä työryhmiä, jotka koostuisivat jäsenvaltioiden edustajista ja/tai menekinedistämisen ja mainonnan asiantuntijoista. Heidän tehtävänänsä olisi neuvoa komissiota järjestelmän strategioiden ja toimien kehittämisessä ja toteuttamisessa.

3.2 Toteuttamisesta vastaavien organisaatioiden valintaa koskevat muutosehdotukset yksinkertaistavat menettelyä olen-

naisesti. Edelleen on tarpeellista, että asianomaiset organisaatiot toteuttavat kampanjan luonteesta riippuen itse tiettyjä ohjelmatoimia ja että toteuttamisesta vastaava elin valitaan vasta sitten, kun komissio on sen hyväksynyt.

3.3 Muita kritiikkiä aiheuttavia kohtia ovat ajankäyttö ehdotusten jättämisestä lopulliseen päätökseen saakka, yksityiskohdaisuusvaatimukset jo alkuvaiheessa ja päätösten avoimuuden puute. Ehdotetuissa muutoksissa otetaan askel kohti tällaisen kritiikin huomioon ottamista. Kuitenkin on samanaikaisesti välttämätöntä harkita raskaiden raportointivaatimusten keventämistä.

3.4 Ehdotus siitä, että komissio voisi joustavasti itse tehdä aloitteita tiedotus- ja myyntikampanjoiksi, jotta eri tuotantoalojen välinen jako olisi nykyistä tasapuolisempi, on katsottava asianmukaiseksi, kun otetaan huomioon sovellusten huomattava keskittyminen hedelmä- ja vihannesalalle. Muut alat ovat taas saaneet osakseen lähes olematonta tai varsin vähäistä huomiota. Käytännön toteutus herättää kuitenkin eräitä kysymyksiä. Esimerkkinä mainittakoon liitteissä esitetty perusteellinen luettelo, jossa mainitaan ne maat ja tuotteet, jotka saatavat tulla kysymykseen EU:n myyminen edistämistoimien kohde-aineina ja tuotteina.

3.5 EU:n luomutuotantologon on oltava selvästi esillä tiedotus- ja menekinedistämiskampanjoissa, jotta EU:n sertifiointi- ja valvontajärjestelmien tuntemusta voitaisiin lisätä ja kansallisten järjestelmien yhtenäistämistä edistää. Logossa on EU:ta symboloivat kaksitoista tähteä, joten vaatimusta EU:n lipun merkitsemisestä kampanjamateriaaliin tiettyjen määriteltujen periaatteiden mukaisesti on lievennettävä. Nykyisten vaatimusten vuoksi joudutaan samassa kampanjamateriaalissa käyttämään erilaisia EU-symboleja. Lisäksi tulevat vielä jäsenvaltioiden omat luomutuotantologot sekä lähettäjän logo, minkä vuoksi materiaalin sanoma hämärtyy. Esimerkiksi Life-ohjelmasta rahoitusta saavassa kampanjassa käytetään näin ollen Life-logoa, johon myös sisältyy kaksitoista tähteä, muttei EU:n lippua.

3.6 Tähänastinen vaatimus siitä, että jäsenvaltioiden omaa luomutuotantologiaa saa käyttää ainoastaan silloin, kun on kyse laajapohjaisista kansallisista säännöistä, aiheuttaa syrjintää ja haittaa toimien yhtenäistämistä. Luonnoksessa luonnonmukaisia elintarvikkeita ja luonnonmukaista maataloutta koskeva eurooppalaiseksi toimintasuunnitelma⁽¹⁾ ehdotetaan, että jäsenvaltioiden omia logoja käytetään rinnakkain EU-logon kanssa.

⁽¹⁾ Komission tiedonanto neuvostolle ja Euroopan parlamentille – Luonnonmukaisia elintarvikkeita ja luonnonmukaista maataloutta koskeva eurooppalainen toimintasuunnitelma, KOM(2004) 415 lopullinen.

3.7 ETSK kehottaa komissiota laatimaan menettelytapoja koskevat ohjeet, jotka tukisivat sekä toimijoita että valvonnasta vastaavia viranomaisia ja täten olisivat hyödyksi unionin uudelle myynninedistämispolitiikalle kokonaisuudessaan.

3.8 Tarkasteltavina olevat määräykset on pantu täytäntöön vasta äskettäin, mutta jo nyt on alkanut tulla esille perustarpeita, joita on pohdittava vastaisen varalta. Komission on osoitettava suurta varovaisuutta koordinoiessaan eri markkinoiden

toimia välttääkseen päällekkäisyydet tai ristikkäiset sanomat, jotka vain vähentävät myynninedistämisen tehokkuutta.

4 Päätelmät

4.1 Komission ehdotus tulee hyväksyä sillä ehdolla, että edellä esitetyt huomautukset yksinkertaistamisen lisäämisen tarpeesta otetaan huomioon.

Bryssel 27. lokakuuta 2004

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean

puheenjohtaja

Anne-Marie SIGMUND

Euroopan talous- ja sosiaalikomitean lausunto aiheesta ”Teollisuuden muutokset ja terästeollisuuden valtiontuet”

(2005/C 120/09)

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea päätti 29. tammikuuta 2004 työjärjestyksensä 29 artiklan 2 kohdan nojalla laatia lausunnon aiheesta ”Teollisuuden muutokset ja terästeollisuuden valtiontuet”.

Asian valmistelusta vastannut neuvoa-antava valiokunta ”teollisuuden muutokset” antoi lausuntonsa 9. syyskuuta 2004. Esittelijä oli Göran **Lagerholm** ja apulaisesittelijänä toimi A. **Kormann**.

Euroopan talous- ja sosiaalikomitea hyväksyi 27. ja 28. lokakuuta 2004 pitämässään 412. täysistunnossa (lokakuun 27. päivän kokouksessa) seuraavan lausunnon. Äänestyksessä annettiin 154 ääntä puolesta, 3 vastaan ja 11 pidättyi äänestämästä.

1 Johdanto sekä lausunnon tavoitteet ja tarkoitus; käytettyjen termien määrittely

1.1 Tässä oma-aloitteisessa lausunnossa käsitellään teollisuuden muutosten ja valtiontukien välistä suhdetta käyttäen esimerkkinä terästeollisuutta.

1.2 Oma-aloitteisen lausunnon laatijat määrittelevät ”teollisuuden muutokset” normaalisti kulloiseenkin teollisuusalaan kuuluvaksi prosessiksi, jolla reagoidaan proaktiivisesti kyseisen taloudenalan dynaamisiin suuntauksiin kilpailukyvyyn säilyttämiseksi ja kasvumahdollisuuksien luomiseksi.

1.3 Eurooppa ei voi välttyä käynnissä olevilta teollisuuden muutoksilta. Markkinat maailmanlaajuisuivat yhä enemmän, ja talouden rakenteita on ennemmin tai myöhemmin muotoiltava maailmanmarkkinoiden tapahtumien mukaan. Euroopan unionin on tätä taustaa vasten toimittava aktiivisesti kansainvälisiä perusedellytyksiä määriteltäessä.

1.4 Tämän oma-aloitteisen lausunnon lähtökohtia ovat

— EHTY:n perustamissopimuksen päättyminen vuonna 2002

— terästeollisuuden yksityistäminen ja rakennemuutos Keski- ja Itä-Euroopan maissa EU:hun liittymistä koskevan prosessin yhteydessä

— OECD:n neuvottelut kansainvälisestä terästukisopimuksesta (*Steel Subsidy Agreement, SSA*)

— EU:n valtiontuista laadittavan taulukon viimeisin laitos

— Euroopan komission tiedonanto ”Rakennemuutosten myötäily: laajentuneen Euroopan teollisuuspolitiikka” KOM(2004) 274 lopullinen, annettu huhtikuussa 2004

— komission kertomus neuvostolle ja Euroopan parlamentille ”Tšekin ja Puolan teräsalan rakenneuudistusta koskeva ensimmäinen seurantakertomus” KOM(2004) 443 lopullinen, annettu 7. heinäkuuta 2004.